

Kotaselän tuulivoimahanke

Ilmatar Kotaselkä Oy
YVA- ja kaavamenettely

Poronhoitolain 53§:n mukainen neuvottelu

Aika	9.1.2025 klo 14:00-16:03
Paikka	Nuorittan nuorisotalo (Nuorittantie 76) ja Teams-etäkokous
Osallistujat	Juha Parkkinen Kiimingin paliskunta
	Juha-Matti Pohjola Kiimingin paliskunta
	Heikki Jurvakainen Kiimingin paliskunta
	Lauri Vierto Ilmatar Energy Oy
	Anton Sihvonen Ilmatar Energy Oy
	Kalle Reinikainen AFRY Finland Oy
	Ismo Vendelin AFRY Finland Oy
	Henna Tihinen AFRY Finland Oy

Teams-yhteydellä:

Jouko Päckilä	Kiimingin paliskunta
Pertti Päckilä	Kiimingin paliskunta
Wilma Sanaksenaho	Paliskuntain yhdistys
Heli Kinnunen	Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Matti Konttinen	Oulun kaupunki
Kasper Åman	Metsähallitus, kiinteistökehitys
Reetta Junnila	AFRY Finland Oy

Käsiteltävät asiat

1 Kokouksen avaus

Avattiin kokous klo 14.04.

2 Puheenjohtajan ja sihteerin valinta

Valittiin puheenjohtajaksi hankevastaavan edustaja Lauri Vierto ja sihteeriksi Ismo Vendelin (AFRY). Hyväksyttiin asialista työjärjestykseksi. Käytiin esittäytymiskierros.

3 Hanketoimijan puheenvuoro (Ilmatar Kotaselkä Oy)

Anton Sihvonen ja Lauri Vierto esittelivät Ilmattaren toimintaa ja Kotaselän tuulivoimahankkeen taustaa sekä alustavaa hankkeen kokonaisuikataulua. Kotaselän alustava rakennusvaihe on YVA- ja kaavamenettelyjen sekä rakennuslupien hakemisen jälkeen vuosien 2027–2028 aikana, mikäli aikatauluun ei tule viivästyksiä.

4 Hankkeen tilannekatsaus (AFRY)

Henna Tihinen esitteli hankkeen tilannekatsausta sekä YVA-selostuksen yhteydessä tehtyjen selvitysten tuloksia. YVA-selostusta ollaan parhaillaan laatimassa ja se on tavoitteena asettaa nähtäville alkuvuodesta/kevällä 2025. YVA-selostuksessa tarkastellut hankevaihtoehdot ovat VE1: 18 voimalaa ja VE2: 14 voimalaa sekä VE0: Hanketta ei toteuteta. Vaihtoehdot ovat hieman muuttuneet ohjelmavaiheen jälkeen (YVA-ohjelmavaiheessa VE1: 18 voimalaa ja VE2: 12 voimalaa). Ismo Vendelin esitteli hankkeen kaavatilannetta. Osayleiskaava laaditaan erillisenä menettelynä YVA-menettelyn rinnalla. Osayleiskaavaprosessi jatkuu vielä YVA-menettelyn jälkeen, ja palautetta voi antaa kaavaluonnoksen jälkeen vielä kaavaehdotus-vaiheessa. Hankesuunnitteluun on mahdollista vaikuttaa myös muina ajankohtina kuin virallisten nähtävillä olojen aikana ottamalla yhteyttä hanketoimijaan ja kaupunkiin.

5 Porotalousselvityksen tulosten esittely (AFRY)

Kalle Reinikainen esitteli Kotaselän porotalousvaikutusten arvioinnin keskeisiä tuloksia ja selvitystyön kulkua. Laaditaan YVA-selostukseen porotaloutta koskien vaikutusten arvioinnit sekä erillinen porotalousselvitys-raportti. Poronhoitolain mukaisen neuvottelun jälkeen on tarkoitus toimittaa porotaloutta koskeva YVA-selostuksen tekstiesitys paliskunnan ja hanketoimijan kommenteille, ja kommentit voidaan ottaa tämän jälkeen huomioon erillisen selvitysraportin viimeistelyssä.

Poronhoitolain 53§ mukainen ensimmäinen Kotaselän hanketta koskeva kokous pidettiin 1.6.2023. Tämän lisäksi on oltu paliskuntaan yhteydessä puhelimitse ja kokoonnuttu paliskunnan kanssa viimeksi loppuvuodesta 2024. Keskeisiä työkaluja selvityksen laatimisessa on ollut TOKAT-aineisto, poropanta-aineisto sekä paliskunnan kanssa käyty keskustelut.

Pahkakosken rakentamisen vaikutukset ovat näkyvissä porojen liikkumisessa. Vuodesta 2023 alkaen rakentamisen vaikutuksesta porojen liikkumisen painopiste on siirtynyt länteen Kotaselän hankealueen suuntaan. Keskeisenä vaikutuksena nähdään, että hankealue on porojen keskeistä syys- ja talvilaidunalueita. Lisäksi kauttakulku hankealueen läpi vaikeutuu.

Maankäyttövaikutusten vuoksi aiheutuu kasvava riski siirtyä poronhoitoalueen ulkopuolelle (hanke, tiestö, sähkölinjat, muut

lähialueen hankkeet vaikuttavat). On mahdollista hakea lieventämis- ja kompensatiokeinoja hankkeesta poronhoidolle aiheutuille vaikutuksille. Hankkeen toteuttaminen aiheuttaisi paliskunnalle lisätöitä poronhoidon järjestämiseksi. Tavoitteena on ennalta minimoida porotaloudelle aiheutuvia haittavaikutuksia. Paliskunnan kannalta huolenaiheena ovat Pahkakosken ja Kotaselän yhteisvaikutukset. Etukäteen on hankala arvioida tarkasti, minkä suuruisia vaikutuksia aiheutuu ja miten niitä voitaisiin ennalta ehkäistä.

Käytiin läpi paliskunnan näkemystä tulevaa toimintaa yhtä aikaa uhkaavista tekijöistä. Paliskunnan alueelle suunnitellut useat tuulivoimahankkeet vähentävät porolaitumia merkittävästi. Porot väistävät hankealueita ja siirtyvät mahdollisille muille, väheneville laidunalueille. Porojen ravinnon väheneminen voi edellyttää kustannuksia nostavaa lisäruokintaa. Paliskunnan näkemyksen mukaan nykyisen poromäärän ylläpito vaarantuu ja poroelinkeinon tuottavuus laskee, ja kaikkineen paliskunnan poronhoidon tulevaisuus on uhattuna suunnitelmien toteutuessa.

Vaikutusten lieventämisen ja kompensatioiden mahdollisia toimenpiteitä: yhteistyön ja todentuvien vaikutusten seurannan jatkaminen, rakentamisen ajoittaminen, pantaseurannan jatkaminen, riistapellot ja poroaidan rakentaminen estämään porojen harhautumista paliskunnan alueelta. Yhteistyön ja ennakoinnin merkitys korostuu. Osapuolilta toivotaan kommentteja esitettyihin seikkoihin raportin viimeistelyksi.

Tulosten esittelyn aikana ja heti esittelyn jälkeen keskusteltiin ja otettiin kantaa seuraaviin asioihin:

- Vilma Sanaksenaho: Minkä verran pantoja on ollut käytössä?
- Reinikainen: 20 kappaletta, joista noin 17 toiminut aktiivisesti.
- Jouko Päkkilä: Porot menevät lisäksi alueen läpi itä-länsisuunnassa kesälaitumelle. Hankkeen myötä liikkuminen häiriintyy ja porot voivat harhautua.
- Jouko Päkkilä: Talviaikana poroja ruokitaan nykyisin lisäruokintana aitauksessa. Mikäli kesäaikainen vaellus luonnossa estyy ja lisäruokinta pitäisi tehdä myös kesäisin aitauksessa, toiminta käy kestävämmäksi.
- Vilma Sanaksenaho: Hyvä, että tekstiehdotusta on mahdollisuus kommentoida neuvottelun jälkeen ennen varsinaisen raportin valmistumista. Olisi ollut hyvä saada jo neuvottelua

varten ennakkomateriaalia tutustuttavaksi. Pantadatan hyödyntäminen vaikutusten arvioinnissa on hyvä asia. Onko pantojen määrä paliskunnan puolesta ollut riittävä?

Juha Parkkinen & Jouko Päckilä: On riittävä määrä. Jos pantoja pimenee käytön aikana, ei toki haittaisi, vaikka olisi enemmänkin. Kun tähän otetaan mukaan paliskunnan omat pannat, pitäisi olla riittävästi.

- Yhteisvaikutusten osalta olisi hyvä lisätä tarkastelua: miten vaikuttaa sosiaalisesti ja kulttuurisesti sekä laiduntyyppien osalta. Onko vaikutusten arviointi jo tehty vaikutusten merkittävyyden osalta Imperia-tarkasteluun pohjautuen?
- Reinikainen: Vaikutusten arviointia on jo tehty ja arvio viimeistellään saatavien kommenttien jälkeen. Merkittävyyden arviointi tehdään Imperiaa soveltaen.
- Mihin laiduntyyppeihin vaikutukset ensisijaisesti kohdistuvat?

Paliskunnan vastaus: Kesälaitumiin.

6 Kiimingin paliskunnan kannanotto

Juha Parkkinen: Huolena on hankkeen tuleminen poronhoidon kannalta kapealle alueelle. Porot ovat lähteneet Pihlajasuolta väistämään nyt toteutunutta maankäyttöä, eli rakennettavana olevaa Pahkakosken hanketta, tiestöä ja sähkölinjoja. Uhkana on, että porot väistävät ihmisen asutuksen ja peltojen suuntaan ja aiheuttavat ongelmia. Etelässä poroaidoilla voisi olla merkittävää positiivista vaikutusta.

Jouko Päckilä: Pahkakosken hankkeen rakentamisen aikana saadaan kokemuksia siitä, miten porot reagoivat. Palaako poro vanhoille alueille ja miten pitkän ajan myötä? Ajan kanssa asia todennäköisesti korjaantuu. Voi kuitenkin kestää useita vuosia rakentamisen jälkeen ennen kuin porot palaavat vanhoille alueille. Kesäaikaan luonnonvaraiset suot ovat tärkeitä poroille. Kiimingin paliskunnan eteläosa on myös poronhoitoalueen eteläraja, millä suunnalla voi tulla ongelmia. Viljelyksille ja ihmisten asutuksen lähelle väistävistä poroista voi tulla huomattavia korvausvaatimuksia. Porojen vartioimisesta tulisi suuri määrä työtunteja. Isokankaan syyslaitumesta on kokemusta, että porot väistivät rakennettavaa kytkinkenttää. Sähköasema valmistui 5–10 vuotta sitten, ja nyt porot ovat palaamassa alueelle. Riistapellot helpottavat talvi- ja syysaikaa, mutta eivät toimi poroja houkuttelevina tekijöinä tarvittavasti kesäaikaan.

7 Paliskuntain yhdistyksen puheenvuoro

Vilma Sanaksenaho muistutti maakuntakaavan lisäksi YVA-lain ja poronhoitolain mukaisesti poronhoidon huomioimisen merkityksen. Paliskunnan kannanotot tulee ottaa huomioon jatkossa hankkeen suunnittelussa. Hankkeesta mahdollisesti poronhoidolle aiheutuvat haitat tulee estää tai lieventää. Haitat, joita ei pystytä estämään tai lieventämään, tulee korvata kärsivälle paliskunnalle täysimääräisinä. Näistä täytyy sopia ennen osayleiskaavan hyväksymistä. Myös yhteisvaikutukset tulee huomioida muiden hankkeiden kanssa. Kaavoituksessa tulee huomioida poronhoito lain edellyttämällä tavalla: Yleiskaavassa ei saa aiheuttaa kohtuutonta haittaa, ja on otettava huomioon kunnan elinkeinoelämä.

Yhteenvedona: Suunnittelualue on tärkeä toiminta-alue, jolla poronhoidon turvaaminen välttämätöntä. On hyvä, että asiasta käydään keskustelua.

8 Oulun kaupungin puheenvuoro

Matti Konttinen esitteli Oulun kaupungin tuulivoimahankkeiden tilannetta. Ajantasainen tilanne on esitetty Oulun kaupungin verkkosivuilla. Poronhoito koskettaa varsin isoa osaa Oulun kaupungin alueesta. Kaupunki ohjaa hanketoimijoita tekemään yhteistyötä paliskuntien kanssa ja kannustaa etsimään lieventämiskeinoja sekä tarittaessa kompensatioita. Hanketoimijan on sovittava kuitenkin niistä suoraan paliskuntien kanssa.

Kaupungin tuulivoiman strategiset linjaukset on hyväksytty yhdyskuntalautakunnan kokouksessa 17.12.2024. Tavoitteena on kehittää kestäväällä tavalla tuulivoimaa Oulussa. Linjauksissa on esitetty raamit tuulivoiman kestäväälle kehitykselle huomioiden mm. etäisyydet asutukseen ja Natura-alueisiin. Linjaukset eivät sinänsä ota kantaa poronhoitoon, jota ohjaa erillinen lainsäädäntö. Maakuntakaavassa ja osayleiskaavoissa poronhoito on kuitenkin yhtenä teemana. Oulun kaupunki on teettänyt vireillä olevista tuulivoimahankkeista yhteismallinnusvideot eri kuvauspisteistä Yli-Iin suunnalla.

Vaihemaakuntakaava on keskeinen asia hankkeen etenemisen kannalta. Maakuntakaavan julkisen ehdotuksen viranomaispalautteen perusteella on esitetty 3 Oulun alueen hanketta poistettavaksi

tv-alueena maakuntakaavasta, ja yhtenä poistettavana alueena palautteessa on ehdotettu Kotaselkää. Kaupunki on käynyt neuvottelua ja kuullut perusteluita poistamiselle joulukuussa 2024. Maakuntakaavaprosessi on edelleen kesken, ja tilanne tarkentuu vaihe-
maakuntakaavan edetessä kohti hyväksymiskäsittelyä, tämänhetkisen suunnitelman mukaan toukokuussa 2025. Kaupungin osalta jatkotarkaisut kaavoitukselle tehdään maakuntakaavan etenemisen pohjalta.

9 Metsähallituksen puheenvuoro

Kasper Åman: Alustavasti 2 voimalapaikkaa on suunniteltu Kotaselän hankkeessa valtion maille. Metsähallituksen virallinen kannanotto tulee lausuntovaiheessa. Odotetaan erityisesti maakuntakaavatilanteen etenemistä.

10 Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen puheenvuoro

Heli Kinnunen: ELY-keskus ei ota kantaa poronhoitolakiin, vaan YVA-lain puitteissa ja yhteysviranomaisena merkittävimpiin vaikutuksiin. ELY antaa YVA-menettelystä perustellun päätelmän ja ottaa kantaa merkittäviin vaikutuksiin. Tässä hankkeessa porotalousvaikutukset voivat olla merkittävimpiä vaikutuksia. YVA-menettelyssä ja perustellussa päätelmässä ei oteta kantaa taloudellisiin vaikutuksiin tai korvausasioihin. YVA:n yhteydessä otetaan kuitenkin kantaa sosiaalisiin vaikutuksiin. Kaavamääräykset on otettava huomioon, ja kaavoitustilannetta on seurattava.

Hankkeessa hyvänä piirteenä on, että sähkönsiirrossa voidaan käyttää olemassa olevaa voimajohtoa, eikä tarvita uutta erillistä voimalinjaa. Kun YVA-selostusta ollaan tuomassa nähtäville, on syytä saada tämä ennakkotarkistukseen ELY:lle. ELY:n yhteyshenkilö valitaan työtilanteen mukaan, kun YVA-selostus on toimitettu ELY:lle.

11 Keskustelu

Lauri Vierto: Hankevastaava ottaa paliskunnan huolen vakavasti ja haluaa löytää yhteistyössä ratkaisuja siihen, miten haitallisia vaikutuksia poroelinkeinolle voidaan lieventää/poistaa. On tärkeää löytää ratkaisuja, joilla on oikeasti vaikutusta. Olisi hyvä kuulla Pahkakosken rakenteilla olevan tuulivoimahankkeen poroelinkeinolle aiheuttamista vaikutuksista. Millainen vaikutus ehdotetuilla lieventämiskeinoilla voisi olla? Millä saavutettaisiin paras vaikutus? Mikä on porojen kannalta huonoin ajankohta rakentamiselle? Kun

rakennustyöt valmistuvat, on hyvä kuulla, miten porojen palaaminen alueelle tapahtuu. Ilmatar toivoo paliskunnalta kannanottoa lieventämiskeinoihin liittyen.

Paliskunnan edustajat: Touko-kesäkuun vaihde on poroelinkeidon kannalta herkintä aikaa. Tammi-helmikuu olisi puolestaan porojen kannalta vähiten haitallista aikaa rakentamiselle.

Myös tiestön rakentaminen aiheuttaa haitallisia vaikutuksia, kuten työkoneiden aiheuttamia porovahinkoja ja porokolareita. Hyvä tiestö voi lisätä myös porovarkauksia. Riskit pienenisivät, mikäli tiet varustettaisiin puomeilla. Myös aitaus on tehokas keino, mutta aitaa pitäisi mielellään tehdä Kuusamontien varteen asti.

Toiveena olisi myös Oulun kaupungin ja Metsähallituksen lisäalueiden vuokraaminen poroelinkeidon käyttöön rakentamisen ajaksi. Jouko Päckilän mukaan tälle ei olisi estettä, mikäli maanomistaja tämän hyväksyy. Tähän toivottaisiin kaupungin ja Metsähallituksen apua.

Hanketoimija totesi, että se on valmis osallistumaan tämän keinon selvittämiseen ja edistämään asiaa.

Yhteistyö ja vuoropuhelu on paliskunnan edustajan mielestä toiminut aiemmin Ilmattarelta mukana olleen henkilön kanssa erittäin hyvin.

Lauri Vierto: Hanketoimija osoittaa uuden yhteyshenkilön ja toimittaa yhteyshenkilön yhteystiedot Pahkakosken ja Kotaselän hankkeisiin, jotta aktiivista yhteistyötä paliskunnan kanssa voidaan jatkaa. Hanketoimija ehdotti myös, että paliskuntien edustajien kanssa voitaisiin järjestää kokouksia säännöllisesti.

Hanketoimijan mukaan tuulivoimaa pyritään lähtökohtaisesti sijoittamaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti isompiin kokonaisuuksiin erillisten pienempien alueiden sijaan. Yhteisvaikutuksiin on kuitenkin kiinnitettävä huomioita. Lisäksi on hyvä, että nyt voidaan hyödyntää samaa, jo rakennettua voima-johtoa. Hanketoimija kyseli, mikä on paliskunnan ja paliskuntain yhdistyksen näkemys asiaan.

Paliskunnan edustaja Jouko Päckilä: Tuulivoimala-alueiden sijoittamisesta käydään keskusteluja, ja paliskunta antaa lausunnon hankkeista.

Lauri Vierto: Hanketoimija on valmis keskustelemaan paliskunnan kanssa lieventämistoimenpiteiden lisäksi kompensatioista, kun hanke on edennyt pidemmälle ja tiedetään mm. kaavoituksen tilanne tarkemmin. Kompensatioista keskustelu on ajankohtaista siinä vaiheessa, kun tiedetään hankkeen toteuttamisen tilanne varmemmin ja ollaan jo varsin varmoja investointipäätöksestä.

Hanketoimija kyseli, onko kaupungilla tietoa maakuntakaavoituksen osalta siitä, onko poroelinkeino noussut viranomaispalautteessa esteeksi?

Matti Konttinen, Oulun kaupunki: Poroelinkeino ei ole noussut esitetyissä perusteluissa esille. Liiton kanssa käydyissä keskusteluissa on käyty läpi muita asioita, joiden perusteella on esitetty Kotaselän tuulivoima-alueen poistoa.

12 Muut asiat

Ei muita käsiteltäviä asioita.

13 Jatkosta sopiminen

Laaditaan neuvottelusta muistio, joka käy paliskunnalla ja Ilmattarella allekirjoitettavana. Käytetään muistio ennen allekirjoituksia myös muilla kokouksen osallistujilla ensin kommenteilla.

Porotaloutta koskeva teksti toimitetaan paliskunnalle ja hanketoimijalle kommenteille, ja tämän jälkeen tehdään täydennykset YVA-selostuksen porotalousosioon sekä erillisliitteenä laadittavaan varsinaiseen raporttiin. Aikataulusta sovitaan vielä erikseen, mutta toiveena on edetä asiassa nopeasti.

14 Neuvottelun päättäminen

Neuvottelu päätettiin kello 16.03.